

Turizem v naravovarstvenih območjih

Mag. Andreja Ferreira

Delavnica **Turizem in rekreacija v območjih Natura 2000**
Črna na Koroškem, 22.11.2005

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

TURIZEM:

- v svetovnem merilu zelo hitro rastoča gospodarska dejavnost,
- Evropa je najbolj priljubljen cilj turistov; Svetovna turistična organizacija zanjo napoveduje podvojitev števila turističnih prihodov v 20-ih letih,
- V Sloveniji turizem in gostinstvo ustvarita 9 % bruto družbenega dohodka in 8 % delovnih mest, na izrazito turističnih območjih je ta delež bistveno večji.

Turistične destinacije

- Turisti postajajo pri izbiri krajev počitnic vse zahtevnejši, ponudba čedalje pestrejša.
- Pomembna je privlačnost območja, v Evropi sta na prvih dveh mestih Sredozemlje in Alpe.
- Slovenija je imela leta 2003 2.246.000 turističnih prihodov in 7.503.000 prenočitev, njihovo število narašča iz leta v leto in se približuje vrednostim v 80-ih letih prejšnjega stoletja, ko je bil turistični obisk največji.
- V Sloveniji imajo najvišji delež prenočitev zdraviliški kraji, sledijo obalna in gorska območja.
- Na **gorske turistične kraje** odpade približno **četrtna** vseh turističnih prihodov in prenočitev v Sloveniji.

Vplivi turizma:

- so mnogostranski; pozitivni in negativni,
- pozitivni vplivi (ekonomski razvoj, ohranjanje poselitve in kulturne pokrajine...) običajno pretehtajo negativne (obremenjevanje okolja, sprememba vrednot, življenjskega stila, kulture, monostrukturalna gospodarska usmerjenost...),
- vplivi turizma so odvisni od oblike turizma, značilnosti turističnega območja, značilnosti turistov in lokalnega prebivalstva itd., večji so npr. na območjih množičnega turizma, na ekološko ranljivih območjih...

Vplivi turizma na naravno okolje

- ker gre za naravno okolje, so vplivi nanj predvsem negativni – gre za motnjo okolja,
- učinki v okolju so lahko zelo različni, odvisni od koncentracije turistov, vrste prisotnih dejavnosti na eni in značilnosti okolja (naravno/kmetijsko/urbanizirano območje; stopnja predhodne obremenitve...) na drugi strani,
- kljub prevladi negativnih vplivov turizem lahko pomeni tudi vzpodbudo za varovanje narave, saj zagotavlja finančna sredstva, s katerimi je to mogoče izvesti in pripomore k razumevanju te problematike,
- od stopnje ohranjenosti narave, naravnih znamenitosti in lepot je odvisen tudi nadaljnji turistični razvoj.

Najpogostejši negativni vplivi na naravno okolje:

- onesnaževanje in dodatna poraba vode,
- onesnaževanje zraka in drugih pokrajinskih elementov s strani prometa,
- spremembe reliefa, povečanje erozijskih procesov (največji vpliv imajo gradbeni posegi v ranljivih območjih – gradnja smučišč v alpskem svetu; manjše: motokros, gorsko kolesarjenje...),
- krčenje oziroma uničenje habitatov avtohtonih živalskih vrst, spremembe v zastopanosti rastlinskih in živalskih vrst (hrup, lov, ribolov, nabiranje rastlin, odmetavanje smeti, teptanje tal...).

Vplivi turizma na družbo

Pozitivni vplivi na družbo:

- velike ekonomske koristi, še posebej v območjih, kjer so pogoji za razvoj ostalih dejavnosti skromni (npr. Alpe):
 - dohodki iz turizma,
 - odpiranje novih delovnih mest,
 - ohranjanje oziroma razvoj obrti, podjetništva,
 - trženje lokalnih proizvodov.
- ohranjanje poselitve in kulturne pokrajine.

Negativni vplivi na družbo:

- negativni ekonomski učinki: povečanje cen zemljišč, najemnin, višine davkov; odtok finančnih sredstev v druga območja; večji stroški zaradi turistične infrastrukture; monostrukturna gospodarska usmerjenost; monostrukturna ponudba delovnih mest, sezonska brezposelnost, številna delovna mesta predvsem v gostinstvu so slabo plačana, zanje so značilni neugodni delovni pogoji..., uvoz delovne sile za vodilna delovna mesta
- negativni socialno – kulturni učinki: sprememba življenjskih vrednot, obnašanja, življenjskega stila in kulture lokalnega prebivalstva; spremembe videza zgradb in vzorcev poselitve...

Konflikti zaradi prisotnosti turizma

Konflikti turizma z ostalimi dejavnostmi:

- **konflikti s kmetijsko in gozdarsko dejavnostjo** zaradi škode na kmetijskih zemljiščih in v gozdu (parkiranje na kmetijskih in gozdnih zemljiščih, teptanje rastlin, poškodbe drevja, odmetavanje smeti, ograjevanje zemljišč pri počitniških stanovanjih...)
- **konflikti z naravovarstvom:**
v naravovarstvenih območjih so že skromni vplivi lahko problematični; prisotne so velike obremenitve naravnih ekosistemov (TNP obišče letno več kot 1 mio obiskovalcev)

Konflikti med različnimi vrstami turizma/rekreacije:

primer: stacionarne goste motijo množice izletnikov, ki imajo drugačne motive obiska kot oni sami

Konflikti znotraj posameznih vrst turizma/rekreacije

do njih prihaja predvsem v primeru prevelikega števila obiskovalcev in zaradi neprimerne vedenja posameznikov.

Turizem in rekreacija v naravovarstvenih območjih

Sta v razmahu zaradi sodobnega tempa življenja, ki človeka sili, da se odpočije v naravi in zaradi sodobnih smernic turističnega razvoja, ki se od množičnosti preusmerja h kakovosti.

Naravovarstvena območja imajo v prvi vrsti nalogo ohranjanja, razvoja in varstva pestrosti, značilnosti in lepote narave ter pokrajine.

V večini naravovarstvenih območij ima zelo pomembno vlogo tudi ohranjanje kulturne pokrajine in poselitve.

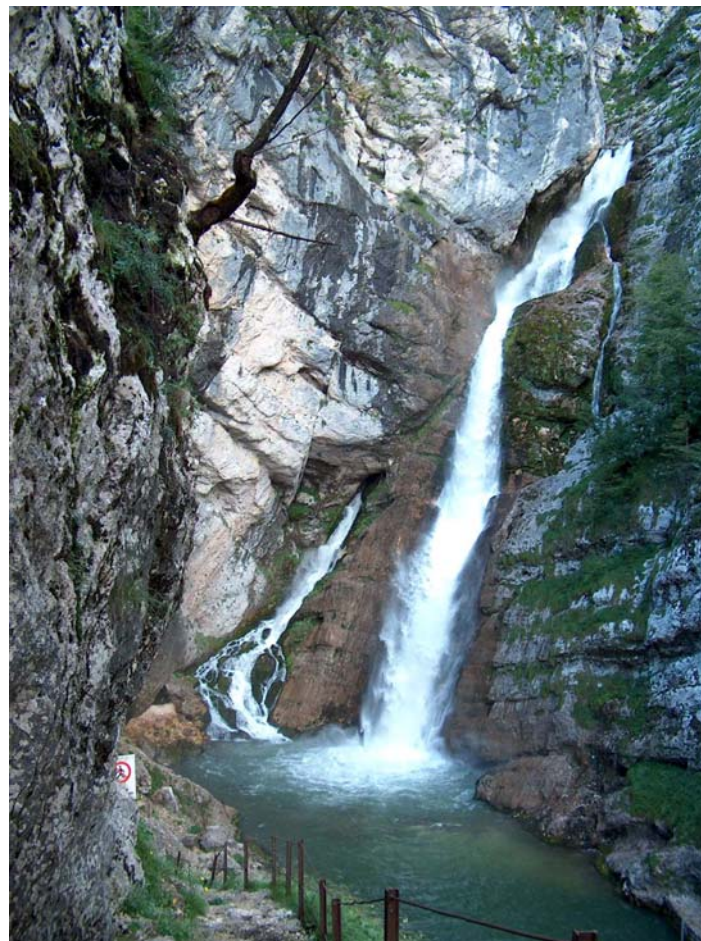
Smernice razvoja turistično-rekreacijskih dejavnosti **v naravovarstvenih območjih**

S prisotnostjo turistično-rekreacijskih dejavnosti v naravovarstvenih območjih (z izjemo ožjih zavarovanih območij) je potrebno računati, saj so le ta namenjena tudi sprostitvi ljudi, poleg tega turizem predstavlja pomemben (v mnogih primerih celo glavni) vir dohodka za lokalno prebivalstvo.

Turistično-rekreacijske dejavnosti morajo biti podrejene varstvu narave, kar izključuje intenzivne in množične oblike turizma.

Turizem mora biti:

- dolgoročno ekološko naravnan,
- ekonomsko stabilen,
- etično in socialno pravičen za lokalno prebivalstvo.

Mehki oziroma naravi prijaznejši turizem

Za trajnostni razvoj naravovarstvenih območij je primeren ti.

mehki turizem, za katerega so značilni:

- sorazmerno naravna netehnizirana turistična ponudba,
- rekreacijske dejavnosti, ki temeljijo na uporabi lastne človekove energije in na regionalnih potencialih,
- skromne turistično-nastanitvene zmogljivosti.

Z vidika varstva narave je najzanimivejši **ekoturizem**, ki upošteva načela ohranjanja narave in hkrati prispeva k ekonomskemu razvoju območja. Istočasno so načela trajnostnega razvoja osrednjega pomena za njegov nadaljnji razvoj.

Zanimanje zanj narašča zaradi vedno večje orientiranosti k naravi in skrbi za okolje. Turisti so pripravljeni za dejavnosti v naravi tudi vedno več plačati.

Ekoturizem

zahteva majhno gostoto obiskovalcev ter aktivnosti z majhnimi vplivi, za njegov razvoj pa so potrebne zadostne biotske, abiotske in kulturne znamenitosti, ki privlačijo obiskovalce.

Ekoturizem dovoljuje manjše nastanitvene zmogljivosti in rekreacijske dejavnosti, ki imajo manjše vplive na okolje.

To so sprehajanje, pohodništvo, plezanje, kolesarjenje, plavanje, smučanje, veslanje, jamarstvo, potapljanje, jahanje, fotografiranje, obiskovanje zanimivosti, druženje pikniki ipd.

V okviru ekoturizma se podpira tudi različne izobraževalne dejavnosti, kot so ekskurzije, obisk informacijskih centrov in izobraževalnih poti.

Pogoji za uspešen razvoj ekoturizma

Na prvem mestu je potrebno omeniti izobraževanje obiskovalcev in ponudnikov storitev, da se zagotovi primeren odnos do okolja in narave. Bistveno vlogo imata planiranje in upravljanje naravovarstvenih območij. V preteklosti so bile pogosto v ospredju predvsem potrebe turistov, danes pa se veliko pozornosti posveča vprašanjem optimalnega števila turistov v smislu fizične, okoljske in socialne nosilne zmogljivosti ter potencialnega vpliva turistov na spreminjanje načina življenja domačinov.

Potreben je skrben in stalen monitoring stanja naravovarstvenih območij, saj predstavlja porast turistično-rekreacijskih dejavnosti potencialno grožnjo varovanju oz. ohranjanju narave. V primeru negativnih vplivov je potrebno sprejeti ustrezne ukrepe (usmerjanje obiskovalcev, omejevanje obiska...).

Viri:

- CIGALE, D. 2004. Posledična navzkrižja in obremenitve slovenskega alpskega sveta zaradi turistične in rekreativne dejavnosti. Doktorska disertacija.- Ljubljana, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 329 s.
- GOSTIŠA, N. et al., 2003. Letni pregled turizma, Slovenija, 2001.- Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 234 s.
- OGULIN-ISKRA, A. 2005. Monitoring vplivov parkiranja kot sredstvo za usmerjanje obiska zavarovanih območij na primeru Logarske doline. Magistrsko delo.- Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Podiplomski študij varstvo naravne dediščine, 155 s.
- Poročilo o stanju okolja 2002. - Ljubljana, Agencija Republike Slovenije za okolje, http://www.arso.gov.si/poro~cila/Poro~cila_o_stanju_okolja_v_Sloveniji/, citirano: 16. 11. 2005
- Statistični letopis Republike Slovenije 2003.- Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 667 s.

